

BİR GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZ ÖRNEĞİ: THE WATCHTOWER OF TURKEY¹**Mustafa AKBAYIR**

Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, mustafaakbayir@akdeniz.edu.tr

Aslıhan DUMLU

Lisansüstü Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, m.aslihandumlu@gmail.com

ÖZ

Çalışmada 2014 yılında yayınlanan ve yayımlandığı andan itibaren internet üzerinden viral halini almış olan bir mini belgesel dizisi incelenmektedir. İtalyan bir yönetmen olan Leonardo Dalessandri'nin yayınladığı, Türkiye'yi konu alan The Watchtower of Turkey adlı bu video göstergebilimsel olarak analiz edilmektedir. Çalışma, öncelikle kuramsal kısma odaklanmaktadır. Literatür taraması yapılarak, araştırmanın yöntemini teşkil eden göstergebilimi üzerine genel bilgiler bir araya getirilmektedir. Ardından da yönetmen ve çalışmaya konu olan mini belgeseli üzerine detaylı bilgiler sunulmaktadır. Kuramsal kısmın son bulması ile birlikte, söz konusu video Roland Barthes'ın göstergebilimsel çözümleme yöntemine bağlı kalınarak incelemeye tabi tutulmaktadır. Elde edilen bulguların tartışılmasının ardından sonuç kısmında öznel görüşler dile getirilerek, öneriler belirtilmektedir. Çalışmanın asıl amacı, yeni medyanın sahip olduğu hız ve etki gücünün kültürel çalışmalar ekolünden de beslenilerek irdelenmesidir. Bu sebeple çalışma, kültürel motiflerin oryantalist bir bakış açısı ile ele alındığı The Watchtower of Turkey adlı videoyu temel eksenine almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, oryantalizm, göstergebilim, yeni medya, kültürel çalışmalar.

A SEMEIOLOGICAL ANALYSIS SAMPLE: THE WATCHTOWER OF TURKEY**ABSTRACT**

In the study a mini documentary series, that have become a viral in internet from the moment it was published in 2014 is analyzed. This video named The Watchtower of Turkey was broadcasted by Leonardo Dalessandri, an Italian director, and it is about Turkey is analyzed semeiologically. The study firstly focuses on its theoretic part. By doing some literature search, the general information is combined with the semeiology which is the main point of this study. And then a detailed information about the director and his studies which are the main points of this work is presented. With the end of theoretic part Roland Barthes' video at issue is analyzed according to the semeiological analysis method. After the discussion of the information gathered, subjective opinions are mentioned and some advice is given. The original purpose of this study is to research thoroughly the new media's speed and its effect power in means of cultural studies ecology. Therefore, study focuses on The Watchtower of Turkey video which broadcasts cultural patterns with an orientalist point of view.

Keywords: Turkey, orientalism, semeiology, new media, cultural studies.

¹ Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED SUMMARY**Introduction**

In this study, a mini documentary film called The Watchtower of Turkey (2014) is analyzed using semiotic analysis method. This video is served to the western world as a kind of promotional film of our country via social media networks like Youtube and Vimeo that can reach a wide audience. This presentation will not be restricted to the western world alone as the subject of filming's success is quite astonishing.

The film, which bears Italian director Leonardo Dalessandri's sign, has reached a total of more than 60 million views. Besides its number of audiences video has been the focus of the world's attention and has been communicated by many international publications. CNN, CBS, The Huffington Post and Business Insider are some of them. Video has been selected on Vimeo as the best film of 2014, and at the same time, the video achieved to be telecast in the Apple's NAB 2015 screening of the company.

The main aim of the study is to be able to visualize film's sub-texts that are subject to the research by using semiotic analysis method. Findings also made available from the Cultural Studies shows that the orientalist judge's view of the Western world on Turkish culture in the European axis in recent years has been broken to some extent.

Images handled in work has shown that, even if conservative and conservative signs, which are considered as a middle east item, are presented, a term we can call as Atatürkiye that aims at the West and the innovative ideal modernization keeps the story of Turkey alive. Our country is being introduced in the film with a conspicuous harmony air and continues to serve as a bridge between east and west.

Method

The study analyzes the construction in rapid succession and sequence within 3'33 ', adhering to Roland Barthes' definition of straight meaning and side meaning. In the study, firstly the theoretical analysis of the semiotics is carried out, then followed by the sequence and the cultural studies, the method of the study, and after these the detailed information on the subject film is shared and the application part is moved.

Findings (Results)

In the study, The Watchtower of Turkey film is divided into sections. Quran's image that has been indicated as denotation represents a holy book. But the exchange of this visual takes place in the connotation. Alright, but how? It is also important that the complementary items included in the sequence that the images are in as far as the order of use is. For example, an exploding pistol, a child running on the street by closing his ears, and finally a page from the Qur'an that entered the square... This and similar examples also show that the visuals

depicted as a holy book in a straight sense gain the changes in a semantical sense. In this example, the sacred book demonstration gains a sense of conservatism, conservatism and basically the view of the Western world towards Islam.

On the other side a small child's developing wings by metamorphosis who is running in the mosque and the peace dove's taking part in the squares until the end of film show that there is still hope for our country. The director expresses this. The study is based on these assumptions. Although the West and especially Europe today regards Turkish Culture as being conservative and reactionary by seeing it on the axis of the Middle East, our geography returns with a cantering harmony. On one side people who feel Islam up to their marrow and on the other side the next generations that turn into the dove of freedom from... But our common point is the same. The other one of the most basic visuals in the film that brings narration to the upper level and is frequently used is the Atatürk's display.

Conclusion and Discussion

This study at issue clearly shows that alternative ideas can be addressed to large masses by taking place in alternative communication channels. The statement of medias reproduce and reproduce the dominant ideologies on which cultural researches focus is confuted to some extent. In fact, with this work coming into being by taking place in alternative communication channels, Europe's reactionary and conservative Turkey's narrative is being changed and leaving its place harmonious. It brings eastern - western synthesis together with an aura of unity and equilibrium, and a combination of orientalist items with modernized city and human representations. Ideology Paradigm is in the direction of the media texts reproduce dominant ideologies as British Cultural Studies' Ecole often dwells on. It is also revealed in this study that by considering balance factor, Turkey has not yet given up on innovation principle.

On the other hand it can be useful to look at the director's words to be able to get a critical view of the dominant ideology from the other side out of the film. Leonardo Dallesandri says "For me, the main factors that define a culture are neither cultural artifacts nor antique artifacts. What matters is the people." in an interview with an international publication. As it is easily understood from his words that cultural research and representation of a country are on ordinary people and back streets of that country and on critical point of views; not on dominant ideologies.

It is possible that alternative communication channels may respond to dominant ideologies. In this respect, it should be expected that the production of cultural studies, which has a social research quality, should focus on different aspects of the production rather than the dominant viewpoint. It will be more accurate to examine and evaluate the work in question with this point of view. In this way, not only a more accurate and effective method of promoting the cultural values of the societies will be pursued, but also the reading of the visual sub-texts of these promotional items will become more understandable.

*“Dil ile ilgileniyorum,
çünkü dil beni incitir ya da baştan çıkarır”
(Barthes, 1998: 38)*

GİRİŞ

Bu çalışmada göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak The Watchtower of Turkey (2014) adlı mini belgesel filmi analiz edilmektedir. Youtube ve Vimeo gibi çeşitli sosyal mecralarda paylaşılarak geniş bir izleyici kitlesine ulaşan yapım, ülkemizin bir nevi tanıtım filmi olarak da Batı dünyasına servis edilmektedir. Bu sunumu da yalnızca Batı dünyası ile kısıtlamamak gerekecektir. Çünkü söz konusu filmin başarısı bir hayli şaşırtıcıdır.

İtalyan yönetmen Leonardo Dallesandri imzasını taşıyan film, toplamda 60 milyondan fazla izlenme sayısına ulaşmıştır. Bu izlenme sayısının yanı sıra dünyanın ilgi odağı olmuş, birçok uluslararası yayın organı tarafından haberleştirilmiştir. CNN, CBS, The Huffington Post ve Business Insider bunlardan bir kaçısı olarak dikkat çekmektedir. Vimeo tarafından 2014'ün en iyi filmi seçilen yapım aynı zamanda Apple firmasının NAB 2015 gösteriminde de yer almayı başarmıştır.

Çalışmanın en temelde amacı göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak söz konusu araştırmaya konu edilen filmin alt metinlerini görünür hale getirebilmektir. Kültürel Araştırmalar ekolünden de faydalanılarak elde edilen bulgular da göstermektedir ki, son yıllarda Avrupa ekseninde yer alan Batı dünyasının Türk Kültürü'ne olan oryantalist hâkim bakış açısı bir nebze de olsa kırılmaktadır. Öyle ki çalışmada ele alınan görseller göstermiştir ki, bir orta doğu öğesi olarak kabul edilen muhafazakâr ve tutucu göstergeler yapım içerisinde sunulsa dahi, bir o kadar da “Atatürkiye” olarak da ifade edebileceğimiz Batıyı ve çağdaşlaşmayı hedef alan yenilikçi ülkü de Türkiye anlatısı içerisinde yer almaktadır. Ülkemiz, film içerisinde eşkin bir harmoni havası ile tanıtılmakta, doğu ve batı arasında köprü görevini görmeye devam etmektedir.

Çalışma 3'33" içerisinde hızla birbirini takip eden ve sekanslar halinde geçen yapımı, Roland Barthes'ın düz anlam ve yan anlam tanımlamalarına bağlı kalarak analiz etmektedir. Çalışma içerisinde, öncelikle kuramsal olarak göstergebilimsel analizin işlendiği, ardından sırası ile kültürel araştırmalara, çalışmanın yöntemine oradan da çalışmaya konu olan film üzerine detaylı bilgilerin paylaşılmasına ve uygulama kısmına geçildiği bir düzlem üzerinden hareket edilmektedir.

Çalışmada, The Watchtower of Turkey filmi kesitlere ayrılmaktadır. Örneğin yapım içerisinde yer alan birçok kesitte düz anlam olarak belirtilen Kuran-ı Kerim görseli bir kitabı ifade etmektedir. Fakat bu görselin değişimi yan anlamda gerçekleşmektedir. Peki, ama nasıl? Görsellerin kullanım sıralarına dikkat edilmesi gerektiği kadar içerisinde bulunduğu sekansta yer alan tamamlayıcı öğeler de incelenmelidir. Örneğin patlayan bir tabanca, kulaklarını kapatarak sokakta koşan bir çocuk ve son olarak kareye giren Kuran'dan bir sayfa... Bu ve buna benzer örnekler de göstermektedir ki, düz anlamda bir kutsal kitap olarak tasvir edilen görseller, değişimlerini

yan anlamda kazanmaktadır. Bu örnekte geçen kutsal kitap göstergesi, yan anlamda değişim kazanarak muhafazakârlığı, tutuculuğu ve en temelde Batı dünyasının İslam'a olan bakış açısını ortaya koymaktadır.

Diğer bir taraftan cami içerisinde koşan küçük bir çocuğun metamorfoza uğrayarak kanatlanması ve bu barış güvercininin filmin sonuna kadar karelerde yer alması da göstermektedir ki, ülkemiz için umut halen devam etmektedir. Yönetmen de bunu ifade etmektedir. Çalışma bu varsayımlar üzerinden hareket etmektedir. Her ne kadar Batı ve özellikle günümüzde Avrupa, Türk Kültürü'nü orta doğu ekseninde görerek muhafazakâr ve gerici olarak nitelendirse dahi, coğrafyamız eşkin bir harmoni ile dönmektedir. Bir taraftan İslam'ı iliklerine kadar hisseden bir halk, diğer taraftan özgürlük güvercinine dönüşen gelecek nesiller... Fakat ortak noktamız ise aynıdır. Film içerisinde anlatıyı üst seviyeye çıkaran ve sıklıkla kullanılan en temel görsellerden bir diğeri ise Atatürk göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söz konusu bu çalışma açıkça göstermektedir ki, alternatif fikirlerin alternatif iletişim kanallarında yer alarak geniş kitlelere hitap etmesi mümkündür. Kültürel Araştırmaların üzerinde durduğu; medyalar hâkim ideolojileri yeniden ve yeniden üretirler söylemi, bir nebze olsa da çürütülmektedir. Öyle ki alternatif iletişim kanallarında yer alarak gündeme gelen bu çalışma ile birlikte, Avrupa'nın gerici ve muhafazakârlaşan Türkiye anlatısı değiştirilmekte, yerini harmoniye bırakmaktadır. Eşkin bir birliktelik ve denge havası ile doğu - batı sentezini, oryantalist öğelerle modernleşmiş kent ve insan göstergelerini bir arada sunarak okunabilir hale getirmektedir. İngiliz Kültürel Çalışmaları ekolünün sıklıkla üzerinde durduğu gibi ideoloji paradigması; medya metinlerinin hâkim ideolojileri yeniden üretmekte olduğu yönündedir. Bu çalışma ortaya koymaktadır ki, denge unsuru da göz önünde bulundurularak Türkiye, yenilikçilik ilkesinden henüz vazgeçmiş değildir. Bir diğer taraftan hâkim ideolojilere olan eleştirel bakış açısını film içerisinden çıkarabilmemiz için yönetmenin sözlerine bakmak da yararlı olacaktır. Leonardo Dallesandri uluslararası bir yayın organına verdiği röportajında, "Benim için bir kültürü tanımlayan temel etkenler ne o kültürün mimarisi ne de antika eserleridir. Asıl önemli olan insanlarıdır." demektedir. Bu sözler de rahatlıkla anlaşılacağı gibi, bir ülkenin kültürel araştırması ve temsili, o ülkenin sıradan insanlarında, arka sokaklarındadır; hâkim ideolojilerinde değil, eleştirel bakış açılarındadır.

Alternatif iletişim kanallarının hâkim ideolojilere karşılık verebilmesi mümkündür. Bu doğrultuda toplumsal bir araştırma niteliği taşıyan, kültürel araştırmalara dair üretimlerin egemen bakış açısı ile değil, farklı bakış açılarına odaklanması beklenmelidir. Bu bakış açısı ile söz konusu çalışmayı incelemek ve değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bu yolla da hem toplumların kültürel değerlerinin tanıtımında daha doğru ve etkin bir yöntem izlenmiş olacak hem de söz konusu bu tanıtım öğelerinin görsel alt metinlerinin okunması daha kolay bir hale gelecektir. Son dönemde Avrupa'da oluşan Türkiye anlayışı, filmin ortaya koyduğu göstergelerin analiz edilmesi ile çürütülmektedir.

Nedir Göstergibilim?

Çağdaş anlamda göstergibilimin temelleri 20. yüzyılın başında atılmıştır. Amerikalı Charles Sanders Peirce ve İsviçreli Ferdinand de Saussure başta olmak üzere, göstergibilimsel çözümler bu zamanlarda sıklıkla

kullanılmıştır. Saussure göstergebilimi (semiology), "Genel Dilbilim Dersleri" adlı çalışmasında göstergelerin günlük hayatın içerisindeki durumunu inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlamaktadır (Saussure, 1985: 18). Dilbilimsel gösterge Saussure tarafından ses imgesi ve kavram olarak işlenmektedir. Saussure'ye göre, gösterenler ve gösterilenler dış kaynaklardan bağımsızdır. Ses imgeleri ve kavramlar kolektif bir yapıdadır ve toplumsal anlaşmalarla belirlenmektedir. Saussure'e göre "at" göstergesi hem "a" ve "t" işitimi imgesi göstereninden hem de "at" kavramı gösterileninden meydana gelmektedir (Saussure, 1985: 72).

Charles Sanders Peirce ise göstergeler kuramı tasarlayarak adını semiyotik olarak nitelendirmiştir. Mantıkla yakından ilişkili olan bu kuramda Peirce, göstergeleri Saussure'nin ikili karşıtlıklarından ayrı olarak üçlü olarak tasarlamıştır. Peirce'nin en önemli üçlüsü, gösterge, yorumlayan ve nesne'dir. Bir diğeri ise görüntüsel gösterge, simge ve belirtir'dir (Rifat, 2009: 30-34). Peirce çalışmasında göstergelerin mantıksal işlevini ön plana çıkarırken, Saussure göstergelerin toplumsal yönünü vurgulamıştır. Barthes ise dilin mekanik işlevi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu yoğunlaşma ise çalışmalarını kitle kültürü üzerine yoğunlaştırmasıyla görülebilmektedir.

Saussure ve Peirce'nin temelini atmış olduğu göstergebilimsel analizler, 1960'lardan sonra bağımsız bir bilim haline dönüşmüştür. Bu konudan sonra; Louis Hjelmslev, Roland Barthes, Claude Levi - Strauss, Julia Kristeva, Christian Metz, Algirdas J. Greimas ve Jean Baudrillard Saussure'ye dayanan Avrupalı geleneği benimsemiştir. Charles W. Morris, Ivor A. Richards, Charles K. Ogden, Umberto Eco ve Thomas Sebeok gibi araştırmacılar da Peirce'e dayanan Amerikan geleneğini çalışmalarında kullanmıştır (Rifat, 2009: 41-69).

Göstergebilimin tanımına ve Roland Barthes'a göre göstergebilim anlamlandırmalarına bakmamız gerekmektedir. Dilimizde göstergebilim olarak adlandırılan bilim dalı, en yalın tanımıyla, gösterge dizgelerinin işleyişini bilimsel bir yöntemle inceleyip, betimlemektedir (Rifat, 1996:10). Göstergebilim, bir dizge (anamlı ve yapısal bir bütün) oluşturan birimlerin aralarında, bir bağının, bir kurallı dayanışmanın bulunduğu inanimakta; anlamın benzer öğelerinin dışında, karşıt öğeler arasındaki ilişkilerden doğduğu varsayımından hareket etmektedir (Rifat, 1996: 17).

Aynı zamanda Barthes, Çağdaş Söylemler adlı çalışmasında kitle kültürünü söylem üzerinden incelemiş ve aynı zamanda ideolojik olarak durumu eleştirirken söz konusu olayı göstergebilimsel bir yaklaşım tavrıyla ele almıştır. Barthes, belli bir birikim ile değerlendirilebilecek olan gösterge dizgelerinin bilimsel niteliğini taşıyacak genel bir göstergebilimi kurmayı hedeflemiştir. Göstergebilim ilkeleri'nde Saussure'nün göstergebilimini dilbiliminin üstünde görmesini değiştirerek, göstergebiliminin alt bölümü olarak ele almıştır. Kendisi, Saussure gibi yazıya ağırlık vermemiştir. Ona göre gösterge dizgeleri dil ile gerçeklik kazanmaktadır. Barthes'a göre göstergebiliminde dil her yerdedir ve baştan çıkarıcıdır. Barthes'a göre göstergebiliminin konusu her türlü göstergeler dizgesidir. Görüntüler, jestler, törenlerde ve protokollerde görülen tözlerin bir dil oluşturmasına kadar müzik de anlamlı dizgeler oluşturmaktadır ve göstergebiliminin bir konusudur (Barthes, 1979: 1).

Barthes, göstergebilimin ilkelerini yapısal dilbilimden kaynaklanan dört başlık altında ele almaktadır. Bunlar, Dil ve Söz, Gösteren ve Gösterilen, Dizge ve Dizin, Düzanlam ve Yananlamdır. Göstergebilimin en önemli alanı olan

anlamlama adı altında toplanabilen düzanlam ve yananlamla ilgili bölüm olarak gösterilmektedir. Bunlar ise Roland Barthes'ın göstergebilim anlamlandırma kuramına dayanmaktadır. Barthes'a göre (1976), düz anlam göstergenin neyi temsil ettiği, yan anlam ise göstergenin nasıl temsil edildiğini göstermektedir. Kavramlar, birinci aşamada gerçek dünyanın (gösterilen) zihnimizdeki soyutlanmış, genelleştirilmiş karşılıklarını temsil etmektedir (gösteren). İkinci aşamada, yani iletişim/dışavurum aşamasında ise kavram, gösterilen; dışa vurma biçimde (ses imgesi, görüntü imgesi vb.) gösteren durumunu temsil etmektedir.

Nedir Düzanlam ve Yananlam?

Anlamlandırmanın birinci düzeyi olan düz anlam Saussure'nin üzerinde çalıştığı düzey olmakla birlikte, göstergenin ortak duysal, aşikâr anlamına gönderme yapmaktadır. Fiske'nin (2003) belirttiği gibi, bir sokak manzarası fotoğrafı belirli bir sokağı göstermekte, sokak kelimesi ise binalar arasında uzanan bir şehir yolunu anlatmaktadır. Sokak fotoğrafının içinde yer alan mutlu çocuklar, fotoğrafın sokak manzarası fotoğrafı olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu değişim yan anlamda olmaktadır (Fiske, 2003: 116). Yananlam, Barthes'ın ikinci anlamlandırma düzeyi olmakta, göstergenin izleyicinin duygu, heyecan ve kültürel değerleriyle buluştuğunda meydana gelen etkileşimini betimlemektedir. Yananlam, görüntüsel bir boyut haricinde bir kültüre özgüdür ve göstergeler çok anlamlı, uzlaşımsal ve kişiden kişiye değişen bir düzeydir.

Nedir Kültürel Araştırmalar?

Medya metinlerinin üretilmesi ve ardından da tüketim sürecine girmesinin, ideoloji merkezli çalışılması İngiliz Kültürel Çalışmaları ile başlamıştır. Bu ekolün medya metinlerine bakışı, doğal bir tabirle medyaya olan yaklaşımlarını belirlemektedir. Ekolün genel bakış açısına göre, medya toplumda hâkim ideolojiyi ve değerleri yeniden üreten bir kurumdur. Sosyal bilimlerde Kültürel Çalışmalar yaklaşımı köken olarak 1930'larda oluşan Frankfurt Okulu'na kadar uzanmakla birlikte, kültür temelli analizler özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllarda artmıştır. Yeni medya teknolojileri de bir yandan kültürel çeşitlilik ve özerkliğe olanak tanırken, diğer yandan kültür üzerindeki müdahaleleri kolaylaştırmıştır (Kellner, 1995: 16).

Kültürel Çalışmalar "eleştirel çalışmalar" olarak kabul edilmektedir. Eleştirel çalışmaların ortak paydası kapitalist ekonomik düzene ve liberal siyasal sisteme yönelttikleri eleştirilerdir ve bu nedenle eleştirel olarak adlandırılmaktadır. Marksizm kültürel çalışmaları şu iki yönden etkilemiştir: Birinci olarak kültürü anlamak adına toplumsal ve tarihi yapı ile ilişki kurmak gerekmektedir. Kültür ve tarih birbirinden ayrılmaz. İkinci olarak kapitalist sanayileşmiş toplumlar etnik köken, sınıf, cinsiyet, ırk gibi bölünmelere ayrılmıştır. Kültür, bu bölünmelerin kurulduğu ve anlam üzerinde mücadelenin verildiği alan olarak tanımlanmaktadır (Storey, 1996:3).

İngiliz Kültürel Çalışmaları'nın önemli bir temsilcisi olan Stuart Hall da, ideolojiyi anlamlar çerçevesinde geçen bir mücadele alanı olarak görmektedir. Bu bağlamda Gramsci'nin bireylerin kendi konumlarının bilincine

vardıkları, mücadele ettikleri bir alan olarak gördüğü ideoloji nosyonuna dayanır. Hall, ideolojinin kökenlerini bulmaktan ziyade somut etkilerini tanımlamaya çalışmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın genel evreni 2014 yılında YouTube ve Vimeo gibi çeşitli video paylaşım ağları üzerinden yayınlanmaya başlayan "Watchtower of Turkey" adlı tanıtım filmidir. Çalışmada Leonardo Dalessandri imzasını taşıyan tanıtım filmi analiz edilmektedir. Dalessandri'nin başarısını ortaya koyan ve kültürel dokuları ile birlikte ülkemizin tarihi öğelerini 3'33"lik bir videoya sığdırmayı başaran çalışma, Roland Barthes'ın göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Çalışmanın amacı, kültürel araştırmalar içerisinde yer alan ekollerden de yararlanılarak, bir ülkenin kültürel yapısının sosyolojik değişim izlenimi ile görsel olarak izdüşümünün çıkarılmasıdır.

Çağımızın önemli dilbilimcilerden Roland Barthes'ın geliştirmiş olduğu göstergebilimsel çözümleme yöntemi olan düz anlam ve yan anlam kuramları çalışmamızda kullanılmaktadır. Çalışmalarını genel itibarıyla anlam ve anlamlandırma üzerine yoğunlaştıran Barthes, söz konusu çalışmalarının önemli bir kısmında mit kavramına eğilmekte ve miti analiz ederken üç boyutlu bir görüngüden bahsetmektedir. Bunları gösteren, gösterilen ve gösterge olarak ayırmakta olan Barthes'a göre mit, semiyolojik sistemin ikincil düzenidir. İlk sistemdeki gösterge, ikinci sistemin göstereni haline gelmektedir (Elden, Ulukök ve Yeygel, 2005: 484-485).

Film boyunca bize sunulan hikâye, Roland Barthes'ın göstergebilimsel kuramları olan; düz anlam ve yan anlam çözümlemeleri ile ele alındığında sunduğu göstergeler açığa çıkmakta ve arda alan bilgisi ışığında metni okunabilir hale getirmektedir. "Watchtower of Turkey" filmi Roland Barthes'ın göstergebilimsel analiz yöntemi ile çözümlenmeye çalışılarak, çalışmamızın yöntemini oluşturmaktadır.

Eseri ve Yönetmeni Tanıyalım

Leonardo Dalessandri son zamanlarda popüleritesi yükselişe geçen İtalyan bir film yapımcısıdır. Youtube ve Vimeo gibi çeşitli video paylaşım ağlarında çektiği filmler kısa sürede viral halini almakta ve büyük rağbet görmektedir. Kendisinin "Watchtower" video serisi geniş yankı uyandıran bir gezi - belgeseller dizisidir. Toplamda 60 milyondan fazla izlenme sayısına ulaşmıştır. Bunun yanı sıra dünya çapında ilgi odağı olmuş ve CNN, CBS, The Huffington Post, Business Insider gibi yayın organlarıncı haberleştirilmiştir. Çalışmamızda yer verdiğimiz Watchtower of Turkey (2014) adlı kısa gezi - belgesel filmi, Vimeo tarafından 2014'ün en iyi videosu olarak seçilmiştir. Aynı zamanda Apple firmasının NAB 2015 gösteriminde yer almayı başarmıştır.

Business Insider'da yer alan bir röportajdan alınan paragrafta Leonardo: "Sizi bu videoyu çekmeye iten nedenler nelerdi? Ve özellikle Türkiye videonuzda olduğu gibi, bu tarz çekimleri yaparken sizin en çok hoşunuza giden nedir?" sorularına şöyle cevap verir. "Yepyeni kültürleri keşfetmeye olan merakım... Ben İtalya'da yetiştim. Türk Kültürü benim için oldukça heyecan verici ve bir o kadar da yeniydi. Ben çekimlerimde sanırım biraz daha farklı bir yöntem izledim. Benim için bir kültürü tanımlayan temel etkenler ne o kültürün mimarisi ne de antika

eserleridir. Asıl önemli olan insanlarıdır. Türkiye'nin ruhu orada yaşayan orada nefes alan insanların içerisinde yatmaktadır. Örneğin sokak satıcıları, müzisyenleri, camilerde elim sende oynayan çocukları gibi... Fakat aslında benim yakalamaya çalıştığım orada kültürün ruhuydu ki bu da görsel olarak elde edilmesi kolay bir şey değildir.”

“Türk ruhunu keşfetmek benim için daha çok içsel bir yolculuk gibiydi. Bir pazarı dolaşırken ne duyarsınız? İstanbul Boğazi'ndan vapurla geçerken hangi kokuları içinize çekersiniz? Normal bir Türk vatandaşının hayatını incelerken ne hissedersiniz? Tüm kültür o kadar farklı ki fakat bir o kadar da Türk insanları benzer durumlar karşısında hemen hemen aynı tepkileri veriyorlar. Aileler halen çocukları ile karşıdan karşıya geçerken ellerini tutuyorlar. Yaşlı adamlar halen üflederek çaylarını kahvehanelerde yudumlıyor bir yandan da okey oynuyorlar. Kulağa egzotik gelen değerleri bir kenara süpürdükten sonra geriye kalan her şeyin nasıl aynı hissettiğine tanık olmak aslında oldukça heyecan vericiydi. En temelde, işte bütün bunlar benim videolarımı elde etmemi sağlayan etkenlerdi. İşte bu, benim kendime saklamak istediğim Türkiye anlayışıdır. “

Film okulundan mezun olduktan sonra Leonardo, ilk işini film endüstrisinde asistan olarak almıştır. Flippo Chiesa'nın yardımcısıdır. Kendi kişisel videolarını çekmeye başladıktan sonra Leonardo'nun yıldızı parlamış ve İtalyan yönetmen heyecanla kendisi ile birçok belgesel, reklam ve müzik videosu çekmiştir. Bunların arasında belki de en iyileri ulusal turist ajansları için çektiği tanıtım filmleridir. Leonardo'nun müşterileri arasında Sağlık Bakanlığı, Google, Coca-Cola ve Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü de yer almaktadır.

Leonardo'nun umut vaat eden yükselişi, 2014'de paylaştığı Watchtower of Turkey videosu ile başlamaktadır. Videoda 3.500 km'lik bir alanı ve 9 şehri ele almıştır. Ülkedeki birçok ruha dokunmakta ve kalabalık şehirlerden cesur görüntüler elde etmektedir.

Analiz ve Bulgular

Kesit 1

Meryem Aboulouafa adlı seslendirme sanatçısının görüntüsü ile filme başlanılmaktadır. Aynı zamanda sözleri ile görüntülere eşlik eden sanatçı, repliklerinde, "Beni duyuyor musun? Bu, İmparatorluk geçmişi olan bir milletin sesi. Koşan atların, güçlü adımlarla yürüyen adamların sesi. Yüksek surlar tarafından anlatılan olağanüstü bir hikâye ve güçlü çarpan kalplerin sesi. Beni anlıyor musun? Bu, sizin kültürel geçmişiniz. Güçlü bir toprağın kokusu. Ağız sulandırıcı, lezzetli yemeklerin tadı ve dokusu. Yumuşak ve sevecen ellerin sert dokunuşu. Beni görüyor musun? Ben senin dışa açılan sınırların, ben senin duygu pusulan ve ben senin doğu ile batı arasındaki köprüyüm. Şarkılar ve dualar arasında, tuz ve tatlının tadının arasında, işte o benim." sözlerini ifade ederek kültürel vurguyu yükseltir.

Kesit 1

Kesit 2

Türk motifleri olarak değerlendirilen öğelerle karşı karşıya kalınmaktadır. Derginin sayfalarında bir tarafta kilimler diğer tarafta ise oryantalist bir bakış açısını vurgulayan, Ortadoğu'nun çölleriyle bütünleşmiş develerin sunulduğu görülmektedir. Seslendiricinin, "...atların sesleri", sözcükleri tam olarak bu kareye denk gelmekte ve Türk Kültürü'nü tanıtmak ve görsel olarak güçlü öğelerle sunmak adına yönetmenin seçimlerine tanıklık edilmektedir.

Kesit 2

Kesit 3

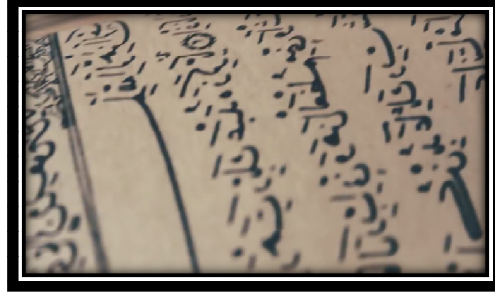
Aboulouafa'nın: "Güçlü adamlar" sözüne eşlik eden bu kesitte, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk görseli öne çıkmaktadır. Dalgalandan bir bayrağın üstüne motif olarak işlenen bu karede, güçlü ülke güçlü adamlar vurgusu ön plana çıkmaktadır. Leonardo'nun Türkiye'nin ruhunu yansıtmaya çalışmasında özellikle vurguladığı Atatürk göstergesine çalışma içerisinde sıklıkla rastlanmaktadır.

Kesit 3

Kesit 4

İslami bir geleneğe ait olan Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve külleri arasından Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir devlet anlayışı ile yeniden yükselişine tanıklık edilmektedir. Birbirine bağlanan sıralı bu karelerde de görülmektedir ki, Kuran-ı Kerim'den bir sayfanın geleneksel yapıyı temsil ettiği, bir sonraki karede ise kozmopolit ve gelişmiş bir şehrin kalabalık kuş bakışı çehresi izleyicilere dönüşümü ve değişimi, kısacası modernleşmeyi çarpıcı bir şekilde anlatmaktadır.

Kesit 4**Kesit 5**

Sıralı sekanslar olarak ele alınan bu dizide, ilk sekansı cami içerisinde koşan bir çocuk sürüklemektedir. Küçüğün sıçrayışı ile ikinci sekansa, bir güvercinin havalanmasına geçilmekte, bir anlamda küçük çocuk cami içerisinden adeta metamorfoza uğrayarak kanatlanmakta ve meçhule doğru uçmaktadır. Nereye doğru, işte, kim bilir, belki de özgürlüğe doğru...

Kesit 5**Kesit 6**

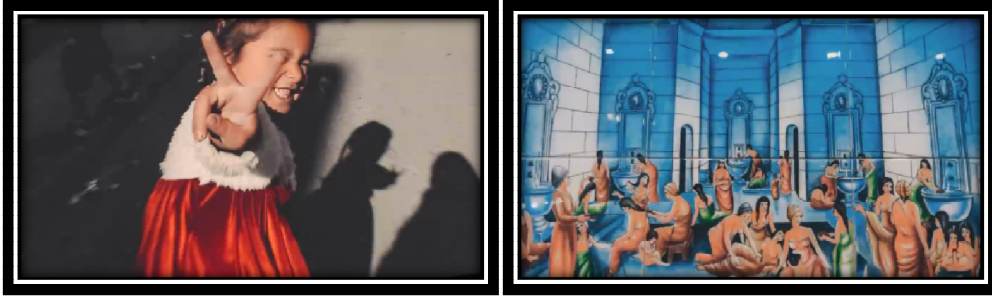
Hızlı geçişlerle birbirine bağlanan sıralı sekanslarda, göz teması dikkatlerden kaçırılmamaktadır. Camera obscura'nın anlatısı, göz merceğine dair olan vurgu, bu sahnede küçük bir çocuğun yönetmenin elindeki kameraya olan göndermesi ile betimlenmektedir.

Kesit 6

Kesit 7 - 8

İlk olarak zafer işareti ile kameralara gülümseyen küçük bir kız çocuğunun sokaktaki gölge oyununa tanıklık edilmektedir. Sonraki kesitte ise hamamda yıkanan üstü çıplak kadınların tablosu ile karşılaşmaktadır

Kesit 7 - 8

Kesit 9 - 10

Geleneksel olarak mum yakma eylemi dini motiflerle bir arada kullanılmaktadır. Semah gösterileri ise vecd haline geçen semazenlerin tanrı ile bir olmaları, bedenlerini yakarak ruhlarını tek kılmaları hali resmedilmektedir.

Kesit 9 - 10

Kesit 11

Pamukkale Travertenleri'nde çıplak ayakları ile yürüyen başörtülü iki genç kadın İslamcı geleneği ayakta tutmaktadır.

Kesit 11**Kesit 12**

Video boyunca bizlere eşlik eden barış ve özgürlük güvercini, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene!" sözleri eşliğinde havalandırarak geleneksel yapının sökülmesini nitelendirmektedir.

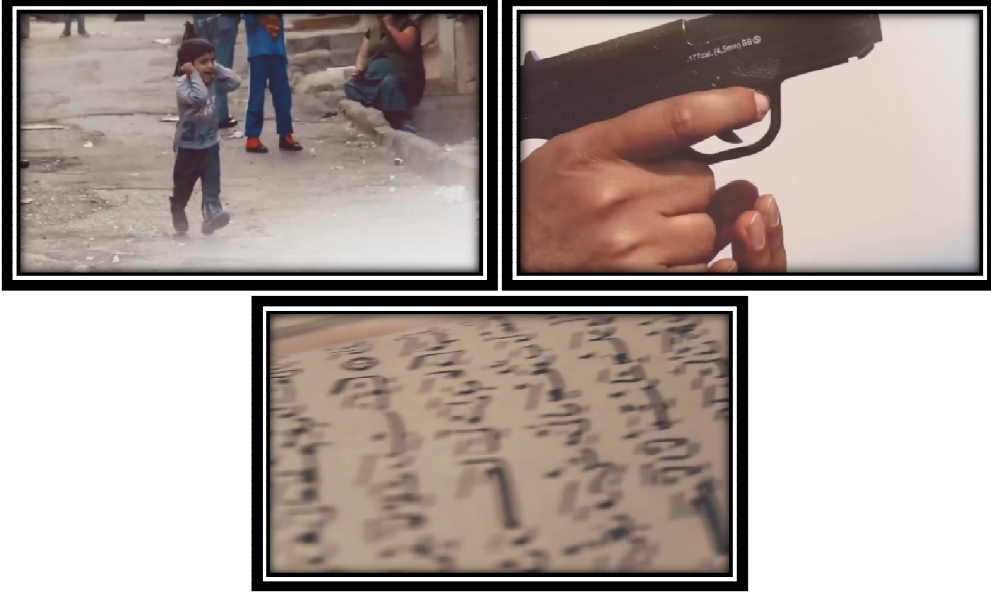
Kesit 12**Kesit 13**

Bir fotoğraf karesinden bir başka çizimi kopya ederek resmeden bir ressamı filme alan kameramanın sembolizmi resmedilmektedir.

Kesit 13

Kesit 14 - 15 - 16

Hızla geçen bu sekanslar arasında ilk olarak kulaklarını örten bir çocuk, ikinci olarak patlayan 177 kalibrelik bir tabanca ve üçüncü olarak da Kuran-ı Kerim'den bir başka kesit resmedilmektedir.

Kesit 14 - 15 - 16**Kesit 17**

“Come Again” yazısı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bilboardlarda yer alan bir reklam afişinin özenle seçilmiş sözcükleri, bir kültürel tanıtım ve gezi belgeseli olarak bu çalışmada, yönetmenin kare seçimleri üzerine hassas dokunuşları olarak sunulmaktadır.

Kesit 17**Kesit 18 - 19 - 20**

Yolculuğa başlanılan ilk anın hatırlanmasında fayda olacaktır. Cami içerisinde koşan ve zıplayarak kanatlanan güvercin özgürlüğe doğru uçmaktadır. Bu karelerde ise öncelikle güvercin son hızla varış noktasına ilerlemekte

ve ardından da camideki küçük sıçrayışını tamamlayarak son karede Mustafa Kemal Atatürk'ün posterine selam durmaktadır.

Kesit 18 - 29 - 20

Tablo 1. Watchtower of Turkey Filmi Görüntüsel Gösterge "Anlam" Tablosu

GÖRÜNTÜSEL GÖSTERGE			
GÖSTERİLENLER			
GÖSTERENLER	SAHNE SAYISI	Düzanlamlar	Yananlamlar
KADIN	30	İNSAN	MODERNLEŞME, LAİKLİK
ERKEK	35	İNSAN	HEGOMONİK BAKIŞ, ORYANTALİZM
CAMİ	16	YAPI	DİNİ ÖĞE, DOĞU, İSLAM
BAŞÖRTÜSÜ	16	AKSESUAR	DİNİ MOTİF, DOĞU, İSLAM
KURAN-I KERİM	5	KUTSAL KİTAP	DİN, DOĞU, İSLAM
KÜÇÜK ÇOCUK	18	İNSAN	YENİ NESİL, MODERN, UMUT
GÜVERCİN	9	HAYVAN	ÖZGÜRLÜK, DÖNÜŞÜM, MODERNİTE
KİLİM	3	EŞYA	DOĞU, İSLAM, ORYANTALİZM

DEVE	1	HAYVAN	DOĞU, İSLAM, ORYANTALİZM
SEMAZEN	2	İNSAN	VECD HALİ, RUHUNU YAKMA
MUM	2	EŞYA	DİN, TANRI, RUH
EL - GÖZ	8	ORGAN	CAMERA OBSCURA

BULGULAR

Çalışma 3'33" içerisinde Türk Kültürü'nü, yönetmenin hitabı ile Türk ruhunu ortaya koymakta oldukça başarılı bir iş çıkarmıştır. Yeni medya kanallarının açılması ile birlikte, medya metinlerinin hızla büyük kitlelere ulaştığı gözlenmektedir. İngiliz Kültürel Araştırmaları ekolünün ideoloji temsili paradigmasından ele alınan ve göstergebilimsel olarak analiz edilen bu tanıtım filmi de açıkça ortaya koymaktadır ki, yeni medya kanalları alternatif fikirlerin yaşaması ve yeşermesi açısından oldukça hayatidir.

Çalışmaya damgasını vuran en temel öğeler, oryantalist bakış açısına dayanan Doğu merkezli, İslami geleneklerine bağlı kapalı bir Türkiye ile Atatürkiye olarak adlandırılan modern, batı güdümlü, gelişmiş ve kalkınmış bir Türkiye anlatısıdır. Bu iki anlatı arasındaki keskin mücadelede, 3'33" içerisinde ekranları başındaki izleyicilere ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Göstergebilimsel olarak analiz edilen ve yukarıda da gösterildiği üzere tablollaştırılarak da sunulan düzenlemeler ve yanamlar, medya metninin ardalın bilgisini de ortaya koymakta ve alt metni okumayı kolaylaştırmaktadır.

Çalışmada cami, başörtülü kadın, deve, kilim gibi oryantalist öğeler görülürken aynı zamanda çağdaş Türk Kadını da sıklıkla gösterilmekte ve hegemonik erkek anlatısına yetişecek denli fazla sayıda kez temsil edilmektedir. Küçük çocuklar sıklıkla karelerde yer almakta, gelecek için umut vaat eden, biraz haylaz biraz da barışa tutkun ve arzulu yetişen bir genç nesil olduğu da söylemlenmektedir. Küçük bir çocuğun cami içerisinde başlayan macerası ile barış güvercini havalanmakta, oryantalist öğelerle süslü İslami geleneklerin hüküm sürdüğü bu topraklarda modernleşme arzusunun da halen devam etmekte olduğunu bizlere görsel olarak sunmaktadır. Güvercinin özgürlüğe olan tutkusu filmin son anına kadar gizli tutulmakta, alt metinler aracılığı ile açığa çıkarılan modernleşme, laik devlet anlayışı ve Mustafa Kemal Atatürk vurgusu filmin son karelerinde ideolojik olarak filmin konumunu da açıkça ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışma göstermektedir ki alternatif fikirlerin alternatif iletişim kanallarında yer alarak geniş kitlelere hitap etmesi mümkündür. Son dönemlerde ülkemizde hüküm süren hegemonik erkek egemen medya anlatıları ve İslami geleneklere ait muhafazakâr sağ görüşler alternatif bir iletişim kanalında yayınlanan bu tanıtım filmi ile çürütülmektedir. Eşkin bir harmoni havası ile doğu batı sentezini, oryantalist öğeler ile modernleşmiş kent ve

insan anlatıları ile bir arada sunarak okunur hale dönüştürmektedir. İngiliz Kültürel Çalışmaları ekolünün ideoloji paradigmasına göre, medya metinleri hâkim ideolojileri yeniden üretmektedir, söylemi denge unsuru da göz önünde bulundurularak çürütülmektedir.

ÖNERİLER

Yönetmenimizin sahip olduğu alternatif bakış açısını da şu sözlerinden hatırlamak faydalı olacaktır: "Benim için bir kültürü tanımlayan temel etkenler ne o kültürün mimarisi ne de antika eserleridir. Asıl önemli olan insanlardır." Bir ülkenin kültürel araştırması ve temsili, o ülkenin sıradan insanlarında, arka sokaklarında, hâkim ideolojilerde değil, eleştirel bakış açılarındadır. Bu bağlamda kültürel değerlerin aktarılmasında ve yansıtılmasında alternatiflik fikri her daim ayakta tutulmalıdır. Bu doğrultuda son dönemlerde ülkemizin özellikle Batı toplumlarında elde ettiği oryantalist bakış açısı bir nebze de olsa kırılabilir.

KAYNAKÇA

- Barthes, R. (1976). *Göstergebilimin Temelleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Barthes R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri*. çev. Berke Vardar, Mehmet Rifat, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bourdieu, P. (2015). *Erişim Tahakküm*. Çeviren: Bediz Yılmaz, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Fiske, John. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. çev. Süleyman İrvan, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Kellner, D. (1995). *Media Culture, Cultural Studies: Identity and Politics Between the Modern and the Postmodern*. London: Routledge.
- Rifat, M. (1996). *Göstergebilimcinin Kitabı*. Düzlem Yayınları, İstanbul.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*. Say Yayınları, İstanbul.
- Saussure F. (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. çev. Berke Vardar, Ankara: Birey ve Toplum.
- Storey, J. (1996). *What is Cultural Studies?*. Reader in Cultural Studies University of Sunderland, New York.
- <http://www.artisttrove.com/artist/1464460397178222/Meryem+Aboulouafa>, Erişim Tarihi: 23.11.2016
- http://www.sevensundayfilms.com/directors/leonardo_dalessandri, Erişim Tarihi: 23.11.2016
- <https://vimeo.com/108018156>, Erişim Tarihi: 23.11.2016
- <https://www.youtube.com/watch?v=z7yqtW4lsec>, Erişim Tarihi: 23.11.2016
- <http://www.techofilm.com/watchtower-of-turkey-nasil-cekildi-nasil-kurgulandi/>, Erişim Tarihi: 04.05.2017